

Štramberk

ŠTRAMBERSKÝ HRAD

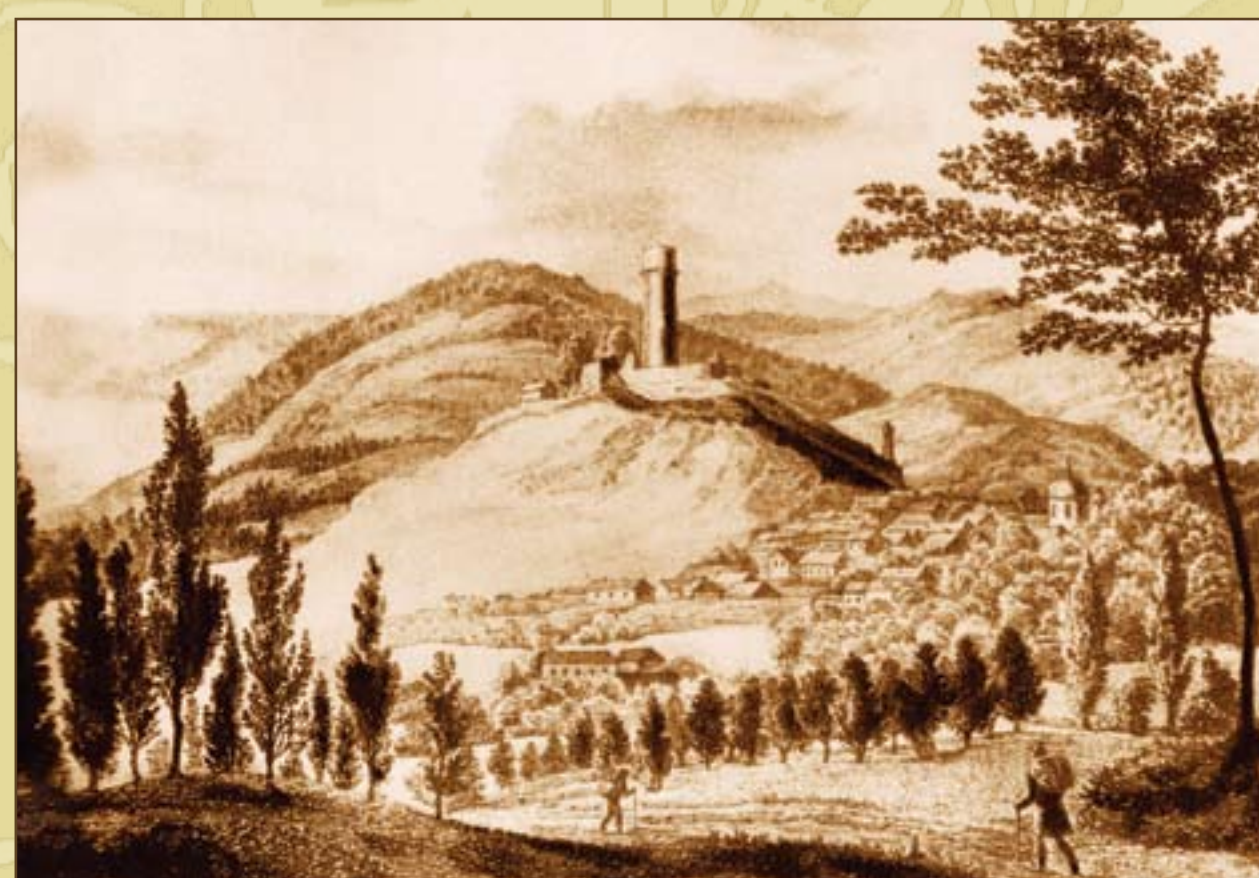
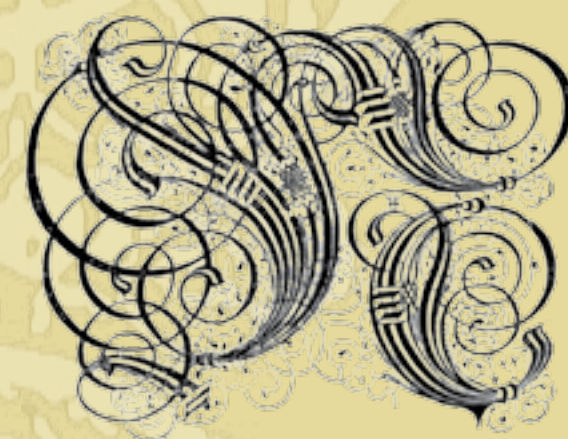
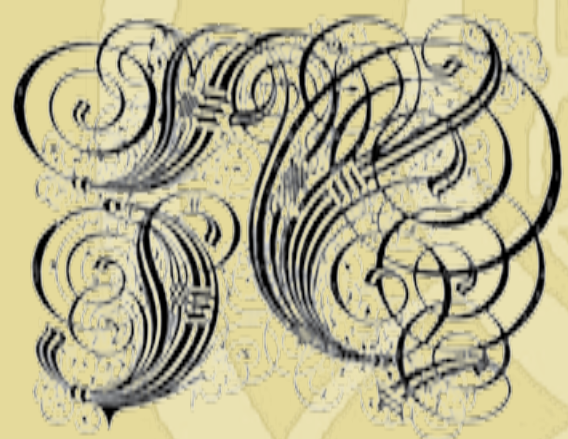
Kraj náš byl ve 12. a 13. století delší dobu hranicí mezi říší českou a polskou a byl proto více než kterákoliv jiná část Moravy a Slezska vystaven nepřátelským vpádům a pustošením. Pro osobní a majetkovou bezpečnost obyvatelstva bylo v našem území vystavěno poměrně mnoho tvrzí.

Kdy a kým byl hrad štramberký založen, s určitostí nevíme... Tato věta se objevuje takřka ve všech publikacích, brožurkách i letáčích pojednávajících o Štramberku. Dnes už se dá tvrdit, že hrad existoval (asi dlouho) před rokem 1359, odkdy je známá první písemná zmínka o Štramberku ze 4. prosince 1359.

V té době už stál Starý Jičín. Koncem 12. a na počátku 13. století pronikla kolonizace ve větší míře – pravděpodobně z podnětu markraběte Vladislava, bratra krále Přemysla Otakara I. – i za „Železná vrata“ u Bělotína. V době Přemysla Otakara I. se strážisko na starojickém kopci proměňuje v pohraniční hrad, střežící cesty pod ním. Jemu věnoval velkou pozornost přední moravský badatel PhDr. Adolf Turek. Ve svém rozsáhlém pojednání o Starém Jičíně mj. píše: „...Pro úplnost je nutno ještě zmínit se o pohorské cestě spojující Starý Jičín přes

Janovice, Petřkovice, Pernou a Lešnou s údolím Bečvy. I když téměř všechny výše uvedené dědiny jsou zapsány teprve v písemných památkách ze 14. století, je nepochybné, že je nutno jejich vznik klásti do 13. století...“. Přibývají nové otázky. Mohl být stavitelem a zakladatelem hradu někdo z Přemyslovců? Nebo cizinec z rodu Hückeswagenů či z rodu von Strahlenberg? Nebo templáři? Dosud tuto domněnku nikdo nevyvrátil ani nepotvrdil. Je známo, že první templáři k nám přišli z Německa, Hückeswagenové také, Bruno ze Schauenburku, jejich soused, byl členem Řádu německých rytířů. Otázek mnoho, odpověď žádná...

Štramberská Trúba

ŠTRAMBERSKÁ TRÚBA

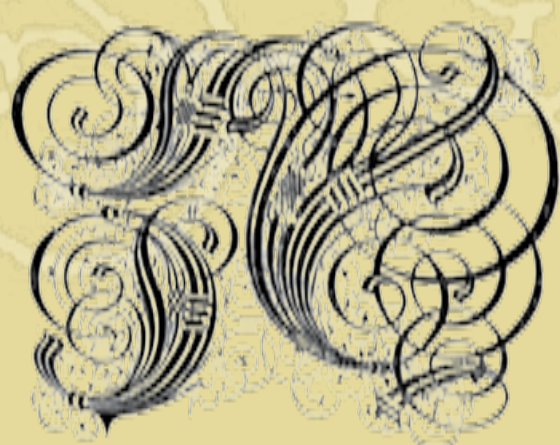
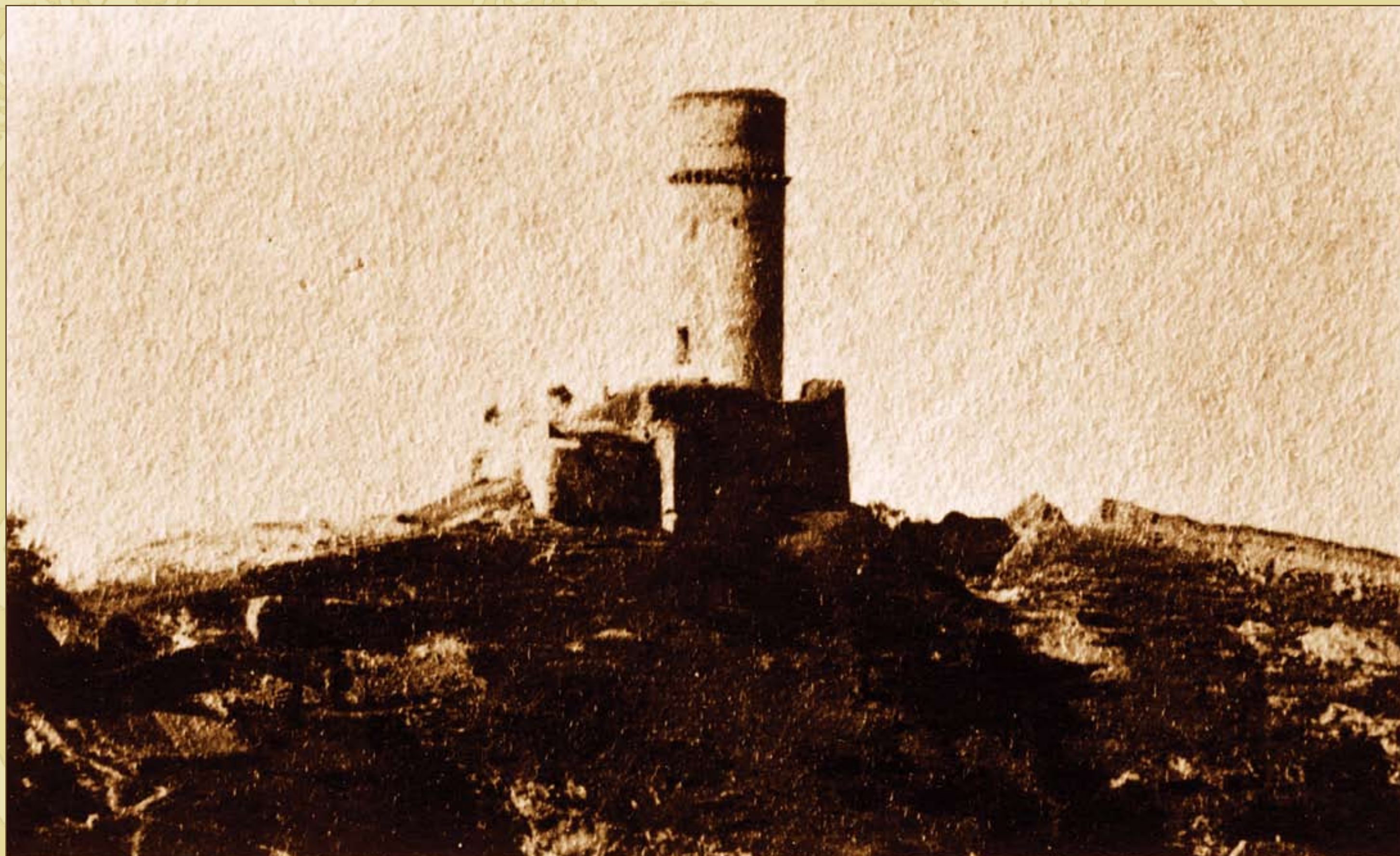
Nad štramberskou Trúbu
kafky zakrúžily,
nědaleke hory už sa potemnily.
hory potemnily, búrka idě hrozna,
šak štramberska Trúba
ta ju brze pozna...

Je pravda, že těch „búřek“ nad Štramberskou Trúbou přešlo opravdu hodně – ať už historických, nebo jenom těch přírodních. Když si uvědomíme, že Trúba na svém místě stojí přibližně od doby panování Přemysla Otakara II., pochopíme, že její minulost je skutečně pestrá a bohatá.

Ohlédneme se jenom do doby vzdálené asi 150 let. Josef Kopeček, štramberský truhlářský mistr, zde zbud-

val primitivní, jenom z desek zbitou hospůdku a stejně primitivní kuželnu. Postavil i dřevěné schody, které ústily na plochou trychtýřovitou střechu. Z ní se dalo rozhlížet do okolního údolí a do slezských a moravských rovin a dálav.

Kolik štramberských kluků zde skákal po rozpukaných krakorcích a spouštělo se na roztaženém padáku starého poutového paraplete... Až v posledním desetiletí 19. století několik průkopníků začalo křísit českou turistiku...

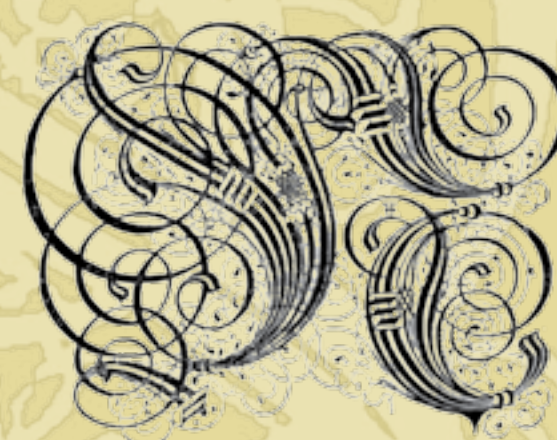
Trúba v péči turistů

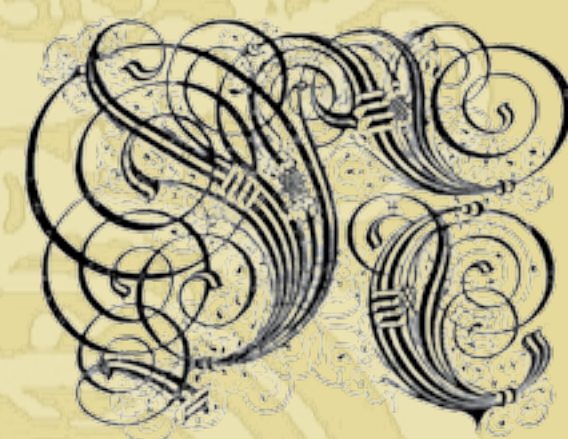
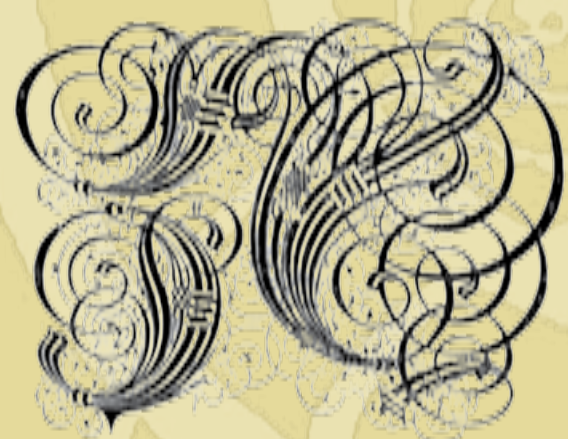
TRÚBA V PÉČI TURISTŮ

Od Nového Jičína po Velký Javorník po Veřovských horách – majetku Tereziánské akademie – se dravě uplatňovala turistika německá, zastoupená novojičínskou sekcí Beskidenvereinu. V majetku Tereziánské akademie byly i opuštěné zříceniny Trúby i protější Kotouč a tak se ocitly v nebezpečí, že budou vydány na pospas rozpínavosti novojičínského Beskidenvereinu. V této neutěšené situaci na popud štramberského lékaře MUDr. Adolfa Hrstky několik obětavých nadšenců ze Štramberka a okolí založilo v roce 1895 odbor Klubu českých turistů. Výbor odboru učinil vše, co se pro záchranu obou českých historických památek (Trúby i Kotouče) učinit

dalo. Štramberský odbor ihned podal žádost Tereziánské akademii, aby mu dovolila zříceniny Trúby i památný Kotouč využívat k turistické činnosti. Až po několikaletém vyjednávání a peripetiích zásluhou dr. Vladimíra Pražáka a kurátora Tereziánské aka-

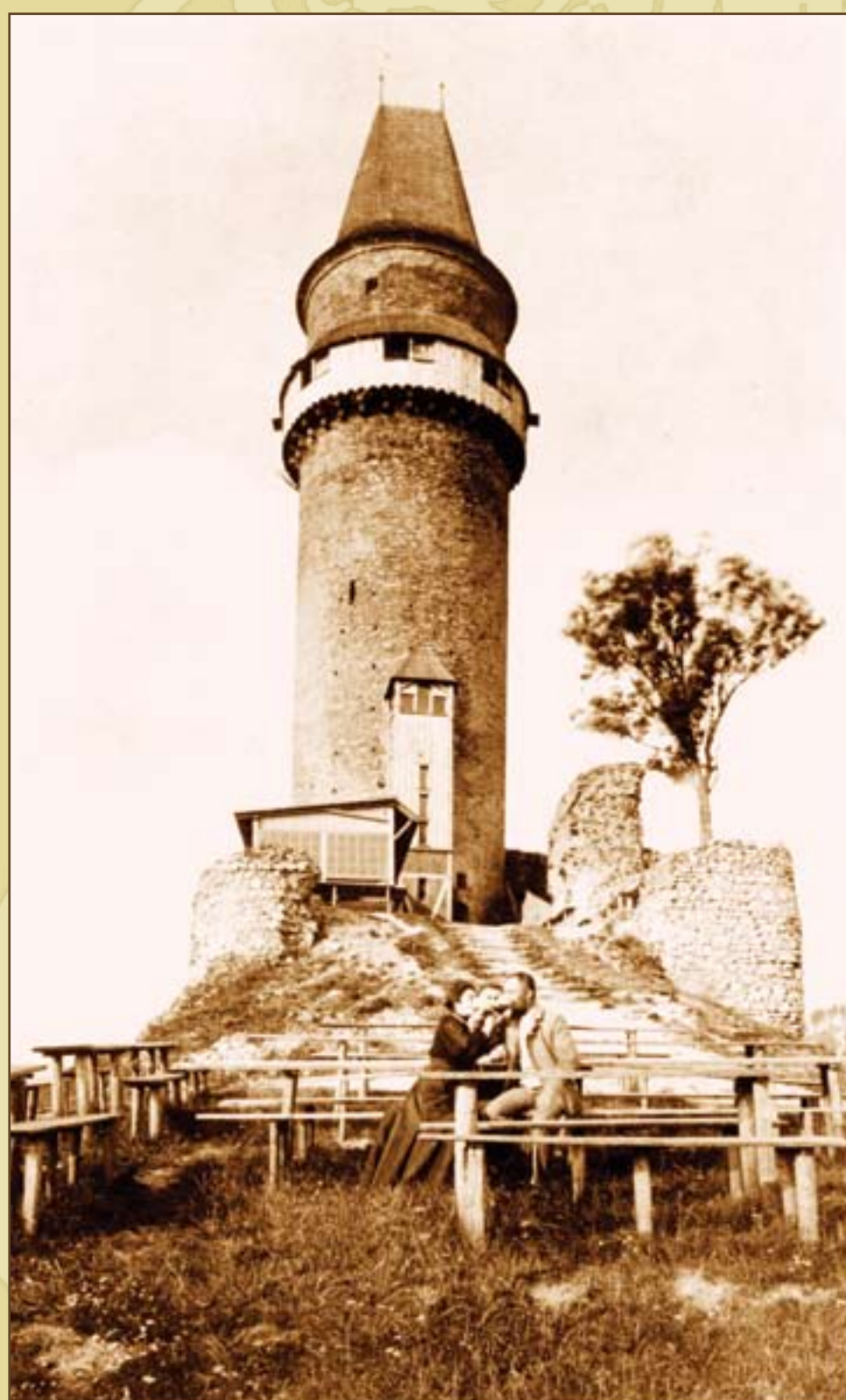
demie barona Gautsche došlo v roce 1900 k sepsání smlouvy o předání zříceniny Trúby i Kotouče štramberskému turistickému odboru. Když zástupci odboru žádali od barona Gautsche nějaké záruky na získání práva, baron odpověděl: „Pánové, máte mé kavalířské slovo...“ A to dodržel.

Trúba po opravě

TRÚBA PO OPRAVĚ

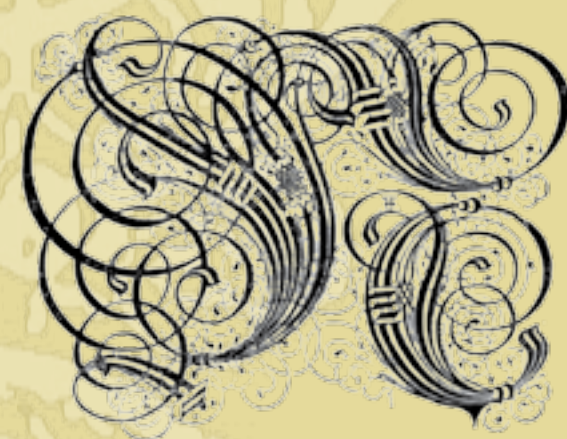
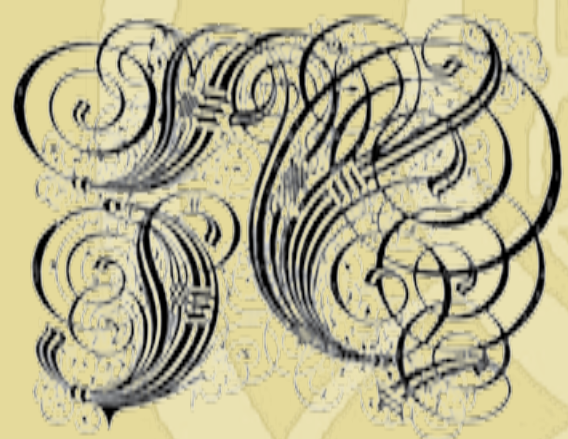
Po tomto šťastném rozběhu se štramberský odbor KČT definitivně odhodlal přikročit k úpravě Trúby na turistickou rozhlednu. Snad zásluhou barona Gautsche Tereziánská akademie i vídeňská centrální komise vycházela těmto odvážným snahám odboru s nemalým porozuměním vstříc.

Po určitých peripetiích architekt Kamil Hilbert vypracoval potřebné plány. V celém okolí nebyl tehdy český stavitel, který by tak náročnou a nákladnou práci provedl. Ale povedlo se. Koncem května, před štramberskou poutí, procesí návštěvníků trnula hrůzou: odvážný a fortelný tesařský mistr Vantuch z příborských pasek pobíjel už štíhlou střechu Trúby šindelem.

Obávanou stavbu rozhledny vzal na sebe zámožný a ušlechtilý občan, rodák z nedalekého Příbora Bedřich Karlseder

a odvedl dílo opravdu vynikající. Obnovená Trúba lákala obyvatelstvo širokého okolí a rozvíjející se turistika učinila ze Štramberka oblíbenou a vyhledávanou vstupní bránu do Beskyd.

Už v roce 1904 bylo nutné zbudovat krytý útulek pro výletníky a turisty. Skrovným nákladem byla proto postavena dřevěná, šindelem krytá „veranda“. V roce 1906 uvítali Štramberáci významný zájezd pražského ústředí KČT i význačnou návštěvu vědeckého a kulturního výkvětu pražské univerzity. Bohužel, při jedné z jarních bouří roku 1907 odnesla větrná smršť verandu hluboko do údolí a rozmetala po svazích Zámeckého vrchu. Místní mládež ještě dlouho vzpomínala na tu událost příležitostnou písní: „Ze Štramberka letí zpráva, že veranda sbohem dává...“

Nová útulna na Trúbě

NOVÁ ÚTULNA NA TRÚBĚ

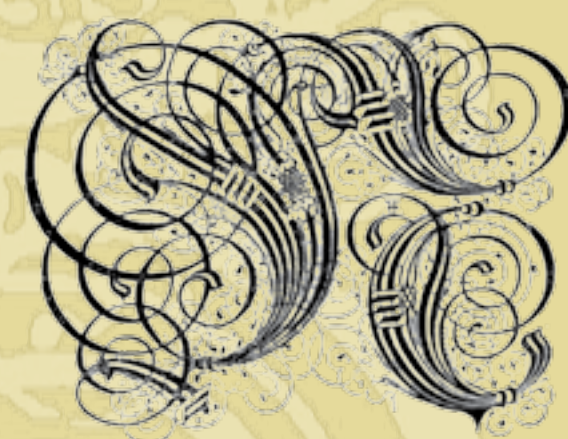
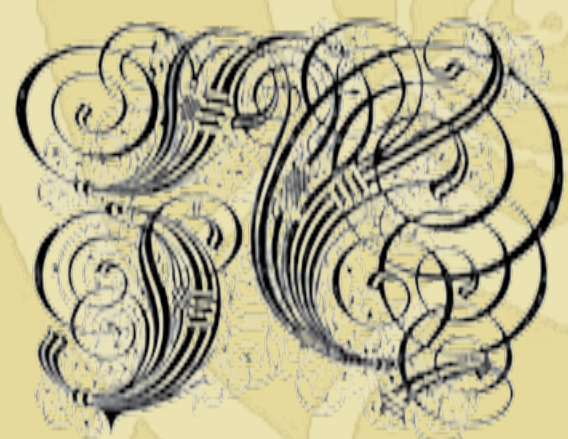
Turistická útulna „U Mědíků“ (1906–1925)

Nepříjemný nápor osudu vzbudil v členech odboru touhu po odvetě. Hrstkův přítel, ostravský architekt a budovatel turistické chaty na Ondřejníku, pan Josef Pokorný ochotně a nezištně vypracoval během tří měsíců plány pro novou krytou dřevěnou turistickou útulnu. Během dalších tří měsíců pod dozorem pana architekta a za přispění tehdy stávkujících dělníků kopřivnické vagonky turisté útulnu postavili za celkový obnos tisíc zlatých.

Aktivita Klubu českých turistů v čele s předsedou MUDr. Adolfem Hrstkou pokračovala. Zalistujeme v Kravařsku č. 26 s datem 22. června 1906: „Nová útulna na štramberské Trúbě:

Dačického chýše „U Mědíků“ zbudovaná pod samou Trúbou odborem Klubu čs. turistů na Štramberku je již dohotovena a bude v neděli 24. června odevzdána veřejnosti k užívání. Je to rozkošná hospůdka, kde se čepuje znamenitý litovelský březňák, od ledu, podávají se výtečné pražské uzeniny. Při příjemném posezení možno se kochat krásami přírody a vzácnou vyhlídkou. Při dobrém moku každý návštěvník se může oddat bezstarostným vzpomínkám na boдрého staročeského pěvce a rytíře Dačického...“

Sláva na Trúbě

SLÁVA NA TRÚBĚ

18. a 19. srpna 1906, křest nové útulny „U Mědínků“

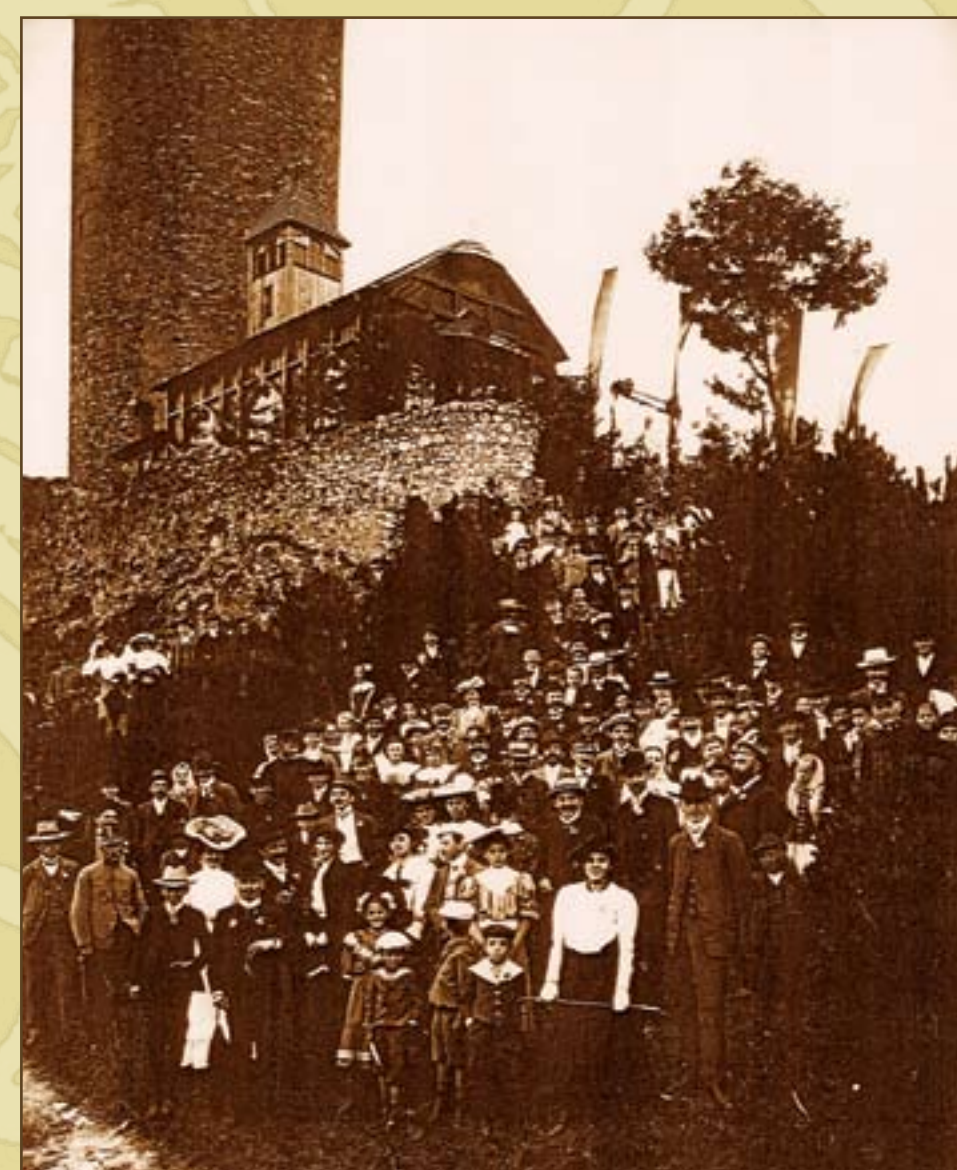
Je těžké odtrhnout se od zajímavých informací starých víc než sto let. Ještě těžší je pochopit naše předky, jejich znalost dávné minulosti i skutečnost, že si dávné historické události dovedli zajímavým způsobem připomenout. Od otevření útulny na Trúbě uplynuly dva měsíce – a ve Štramberku se koná další sláva. Dovídáme se, že „...dne 18. a 19. srpna 1906 byly na štramberské Trúbě dva krásné dny. Odbor turistů zde křtil novou útulnu pod Trúbou a pokřtil ji na zastavení ‘U Mědínků’, protože pan Dačický z Heslova tam nejraději se zdržoval. A pan Dačický při svém světoběžnictví i na hradě štramberském se zastavil, aby si tu dle náтуры potručnil. On totiž při své zpáteční cestě z Uher objel všechny pány v okolí: Žerotíny, Chorynského, Petřvaldského, totiž navštívil Valašské Meziříčí, Starý Jičín, Štramberk, Trnávku

a Petřvald. Proto také štramberská útulna nese jméno zastávky Dačického. Všechny osoby byly v historických krojích, přenesli jsme se do dob Dačického. V sobotu večer večírek s hudbou, zpěvy, recitacemi. ...

MUDr. Hrstka se při plánování usmíval velmi spokojeně, jistě si představoval, jaké to bude, když „Minulost v plné své lesklé středověké kráse projde starobylými uličkami štramberskými“.

Průvod byl veliký a pestrý, lidé na něm mohli oči nechat, však jich stálo kolem cesty, domácích i cizích a nakonec se všichni k průvodu připojili. Když bylo z ochozu Trúby vidět první skupinu průvodu, zatroubili trubači slavnostní fanfáry. Hosté se usadili na lavičkách pod jasanem nebo dolů pod borovicemi a už cinkaly sklenice, ze kterých stékala bílá pивní pěna a studené pivečko hasilo žížeň

nejen pana Dačického. A trubadúři zapěli: „Kdo chce dobré pivečko, ať přijde na Trúbu a kdo řekne, že je teplé, dostane přes hubu...“

Sláva na Trúbě

SLÁVA NA TRÚBĚ

18. a 19. srpna 1906, křest nové útulny „U Mědínek“

Velmi cennou osobní vzpomínku, doplňující ucelený obraz slavnosti, našel v rodinné kronice Františky Martináskové, roz. Sochové pan Josef Adamec:

„(...) V hlavě pana doktora rodily se různé nápady — co podniknout, aby přilákal nové turisty na Štramperk. Věděl, že kdo jednou Štramperk navštíví, rád se do něj vrací... Jednou se u nás zastavil na návštěvu a po chvíli praví: „Josefe, co byste řekl tomu uspořádat historickou slavnost? Pozvali bychom Mikuláše Dačického z Heslova, toho proslulého šprýmaře, záletníka a pijana, turistickou útulnu bychom přejmenovali na hospodu U Mědínek, aby se tu cítil jako doma. No a sezvali bychom pány z okolních zámků a panství i s jejich dámami, třeba ze Starého Jičina, Kunvaldu, z Fulneku a dalších, však je jich v okolí dost. Nesměli by chybět ani potulní pěvci, trubadúři. To by sedělo chlapům Hrabovským, jednoho byste mohl dělat Vy... kostýmy bych vypůjčil z Národního divadla...“ Usmíval se při tom plánování velmi spokojeně, jistě si představoval, jaké to bude, když „Minulost v plné své lesklé středověké kráse projde starobylými uličkami štramberskými“.

Netrvalo to dlouho a objevily se plakáty doma i v okolí, zvučí na historickou slavnost. V sobotu lidé na „Zauličí“ umetali cesty a přáli si, aby bylo pěkné počasí. Těšili se na nezvyklou podívanou a kdyby „nědaj Bože aby luhlo, tož to by bylo po paradě, snad‘ to vydrží.“ A vydařilo se.

V neděli od rána tichučko, nebe modré, jen sem tam bílý mráček proplul Bůhví kam. Z ochozu Trúby od rána vlály červenobílé prapory. Po obědě vycházeli lidé z chalup a hledali místo, odkud by dobře viděli. Někteří stáli na pavlačích, na dvorku před chalupou a kde se dalo. Všichni se dívali směrem k Palar-

ni, odkud měl průvod vyjít. Po druhé hodině spustila štramberská kapela „Kaskaldo“ a průvod se dal do pohybu. A už bylo vidět zbrojnoše na koních, byli pěkní, jak kdyby je vymaloval Věnceslav Černý, když ilustroval Dějiny národu českého... „Ale probide!, dyť to je Pepa Petrašův z Horečky na Lucce a ten druhý Vinc Bajarův ze dvořiska na svojim šimlu a další selští chlapi na koních. Za nimi šla skupina krásně oděných pánů a paní, mezi prvními Mikuláš Dačický — ale dyť to je stavitel Burian a tam ten v tym širokym klobuku s pery učitel Dresler!, vedle pan Lacka, lékárník Libertin, učitel Hykel, oba Bárové, Josef i Emil, učitel Klevar, sami měšťanosté štramberští — a hen Pepa Kostelníkův!, a tam ty nastrojené paní, pan doktor v šumném kroji — jak mu ten široký, naškrobený límec sluší. A trubadúři chlapi Hrabovští, každý na široké mašli kytaru a brnkají si do pochodu. Ve skupině českých paní je vidět paní Libertinovu, paní doktorovu, paní Lackovu se sestrou. A Tonka Hubeňáková, ta se pane nese! A děvčata a chlapi ve valašském kroji...“

Průvod byl veliký a pestrý, lidé na něm mohli oči nechat, však jich stálo kolem cesty, domácích i cizích a nakonec se všichni k průvodu připojili. Když bylo z ochozu Trúby vidět první skupinu průvodu, zatroubili trubači slavnostní fanfáry.

„Lidkové dobří, to je sláva, to Štramperk ještě neviděl!...“ Když dospěl průvod na Trúbu, bylo krátké vítání vzácného hosta a trubadúři se dali do zpěvu... Hosté se usadili na lavičkách pod jasanem nebo dolů pod borovicemi a už cinkaly sklenice, ze kterých stékala bílá pivní pěna, a studené pivečko hasilo žízeň nejen pana Dačického. A trubadúři zapěli: „Kdo chce dobré pivečko, ať přijde na Trúbu a kdo řekne, že je teplé, dostane přes hubu...“ Stále

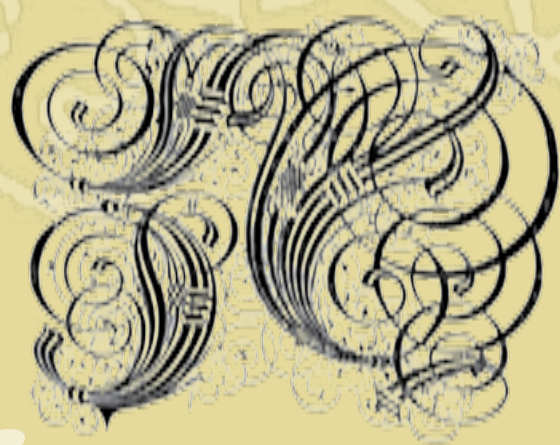
se ozýval jejich zpěv a mnohé písničky si Štramberáci pamatovali ještě po šedesáti letech...

Za dva roky pořádal doktor Hrstka další slavnost, kdy sám císař Rudolf II. zavítal na Štramperk, ale nedosáhla takového úspěchu jako ta první (...).

V roce 1932 věnoval Zdeněk Burian otci k 60. narozeninám obraz nazvaný „Tátovi Zdeněk“ — portrét Eduarda Buriana v kostýmu Mikuláše Dačického, věrnou kopii detailu fotografie pořízené v oněch památných srpnových dnech roku 1906 na štramberské slavnosti.

Z archivu Aleše Durčáka a Josefa Adamce, © 2011

Vzácná návštěva na Trúbě

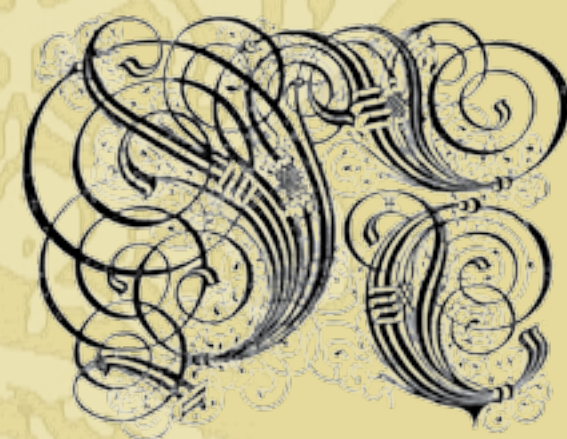
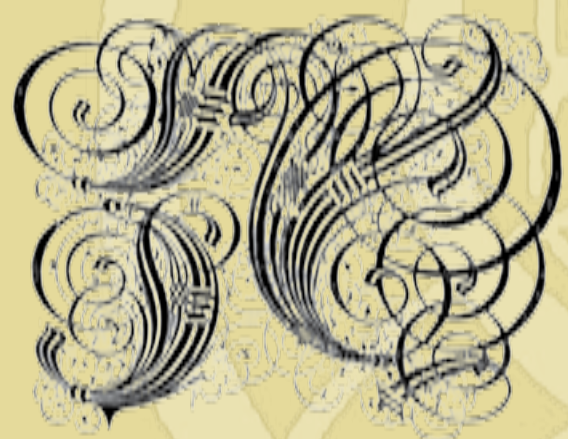
VZÁCNÁ NÁVŠTĚVA NA TRÚBĚ

Říjnové události roku 1918 podnítily dr. Hrstku k nové aktivitě. Nejvýznamnějším hostem v prvním roce republiky byl bezesporu francouzský generál Filipe s chotí a doprovodem. Počátkem července 1919 se u Hrstků plánovalo jak a čím vzácnou návštěvu uhostit. Paní doktorová prý navrhovala zapečené klobásy, doktor doporučoval studenou francouzskou snídani. I přes potíže se sháněním „materiálu“ pro náročnou hostinu zvítězil doktorův návrh – studená francouzská snídaně. Ta se podávala na Trúbě U Mědín-

ků. Na lasturách byly různě upravené dobroty z telecího masa, šunka, saláty a majonéza. Jídla podávala děvčata upravená v slováckých krojích. Pamětnice dodává: „Mně pan doktor svěřil úpravu stolů a ozdobit je kyticemi, v zahrádkách že už kvetou růže, lilie, karafiáty. Nesháněla jsem ani růže ani karafiáty, šla jsem na procházku na Bílou horu. Úbočí bylo plné květů – kopretiny, zvonky, čičorka pestrá, žlutý štirovník... Z těch jsem uvila kytice prosté sice, ale půvabné a voňavé pro slavnostní stolování....“

Oslava proběhla radostně, popíjelo se vínečko, nálada byla skvělá. Pan doktor zářil, dokonce – ač nekuřák, zapálil si cigaretu, kterou mu nabídl francouzský generál.

Trúba – oprava útulny

TRÚBA – OPRAVA ÚTULNY

Po vzniku samostatné republiky v říjnu 1918 zavlály i z Trúby prapory v českých barvách.

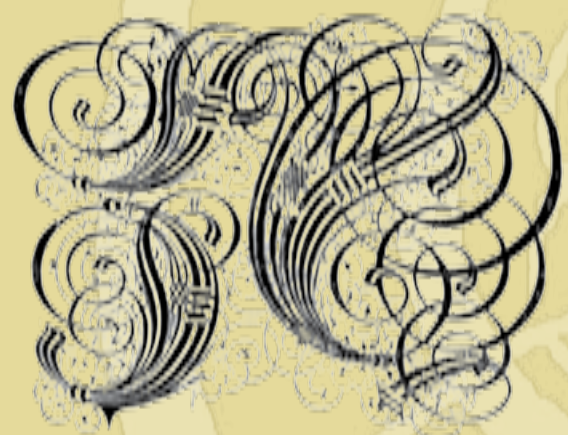
Netrvalo to ani celý rok a štramberský odbor KČT se stal právním majitelem a držitelem hradu. Stalo se tak v r. 1919, kdy na novojickém zámku byla podepsána řádná kupní smlouva mezi odborem KČT a Tereziánskou akademií. Tímto činem byly rozmetány neuvěřitelné a nepochopitelné intriky i českých lidí, kteří se chystali vyrvat turistům vše, o co se jenom turisté zasloužili.

Řady turistů rostly, útulna „U Mědínků“, ošlehána větry a bouřemi, nemohla ve stavu, v jakém se nalézala, vyhovovat turistickému přílivu. Proto bylo na Valné hromadě v r. 1924 rozhod-

nuto během zimy útulnu přestavět, rozšířit a stylově vybavit. Na jejím místě tak v roce 1925 vznikla Jaroňkova útulna. Stavbu s lidovými prvky navrhl malíř Bohumír Jaroňek.

Další úkol zněl: postavit novou samostatnou chatu ve slohu typické štramberské „dřevjanice“.

ŠTRAMBERK. Rašínova chata s Trúbou.

Štramberk - Rašínova chata.

Turistická chata Dr. Hrstky

TURISTICKÁ CHATA DR. HRSTKY

V roce 1925 slavil štramberský odbor KČT 30 let své činnosti. U této příležitosti členové odboru zprovoznili 2 budovy – restaurovanou útulnu „Jaroňkovu“ pod Trúbou (dříve „U Mědínek“) a nově postavenou „Chatu Rašínovu“ (dnes „Chata Dr. Hrstky“). O realizaci staveb bylo rozhodnuto na valné hromadě odboru KČT koncem r. 1924, přičemž „Rašínovka“ by se – jak píše Hrstka – „jsouc vestavěna ve slohu typické štramberské dřevjanice, přičleňovala a spojovala vhodně dosavadní objekty pod Trúbou s nejstarší částí Štramberka - na baště“.

Se stavbou Rašínovky bylo započato v prvních jarních dnech 1925 „podle plánů arch. Frant. Grossmana a dne 1. srpna 1925 odevzdal stavitel J. Gregor ze Zubřího odboru a turistické veřejnosti chatu k užívání. V chatě byly v přízemí upraveny dvě společné noclehárny se 14 lůžky – 10 pro pány, 4 pro dámy. V prvním patře, k němuž byl přístup po valašské verandě, se nacházely 4 pokoje o 12 lůžkách. Chodba byla vyzdobena zvětše-

nými fotografiemi typických štramberských uliček. Lesík před chatou poskytl turistům příjemný chládek. Okolí Rašínovy chaty bylo dodatečně (1928) vkusnou úpravou hradebního zdiva doplněno na nádvoří, umožňující pobyt sportovců (motocyklistů i automobilistů). Přikopání základů pro chatu objevena byla ve vápencových útěsích jeskyně, jejíž dna dosaženo bylo v hloubce 60 m. Tedy asi niveau štramberského náměstí. Sloje nazvána byla „Slojí Slámovou“ po býva-

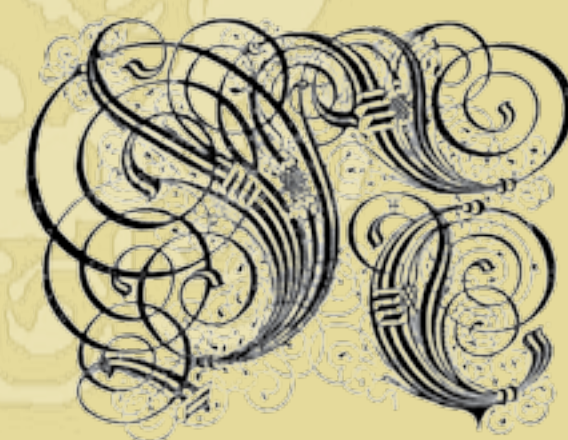
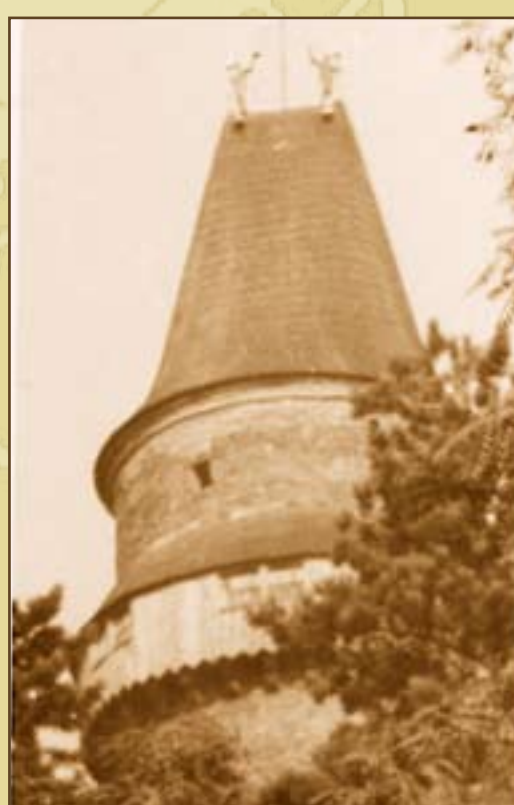
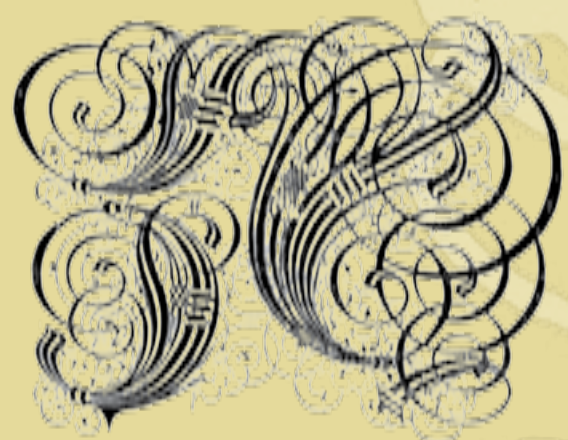
lém pracovníku slezském a spisovateli románů „U Trúby štramberské“, „Rytíř Kobyłka“ aj. V nové chatě pak rezervována místnost, kde by se případně mohl při lepších finančních poměrech odboru zřídit přístup do objevené jeskyně.

Dne 8. srpna byly nově upravená útulna „U Mědínek“ a nově postavená chata za přítomnosti mnoha zástupců československé turistiky po slavnostních řečech předsedy Klubu čsl. turistů v Praze dr. Jiřího Gutha-Jarkovského a poslance Jaromíra Špačka odevzdány české veřejnosti. Prvá nazvána „Útulnou Jaroňkovou“, druhá „Chatou Rašínovou“. Někdy po II. světové válce pak byla Rašínovka přejmenována na „Chatu Dr. Hrstky“.

Dodejme ještě, že budova téměř kopíruje původní umístění tzv. dolního hradního paláce, z něhož vedl padací most do druhé z budov pod Trúbou (horní palác), který stál zhruba (skutečně jen velmi zhruba, rozhodně původní půdorys objektu nekopíruje – to platí i pro Hrstkovu chatu) v místech dnešní Jaroňkovy útulny.

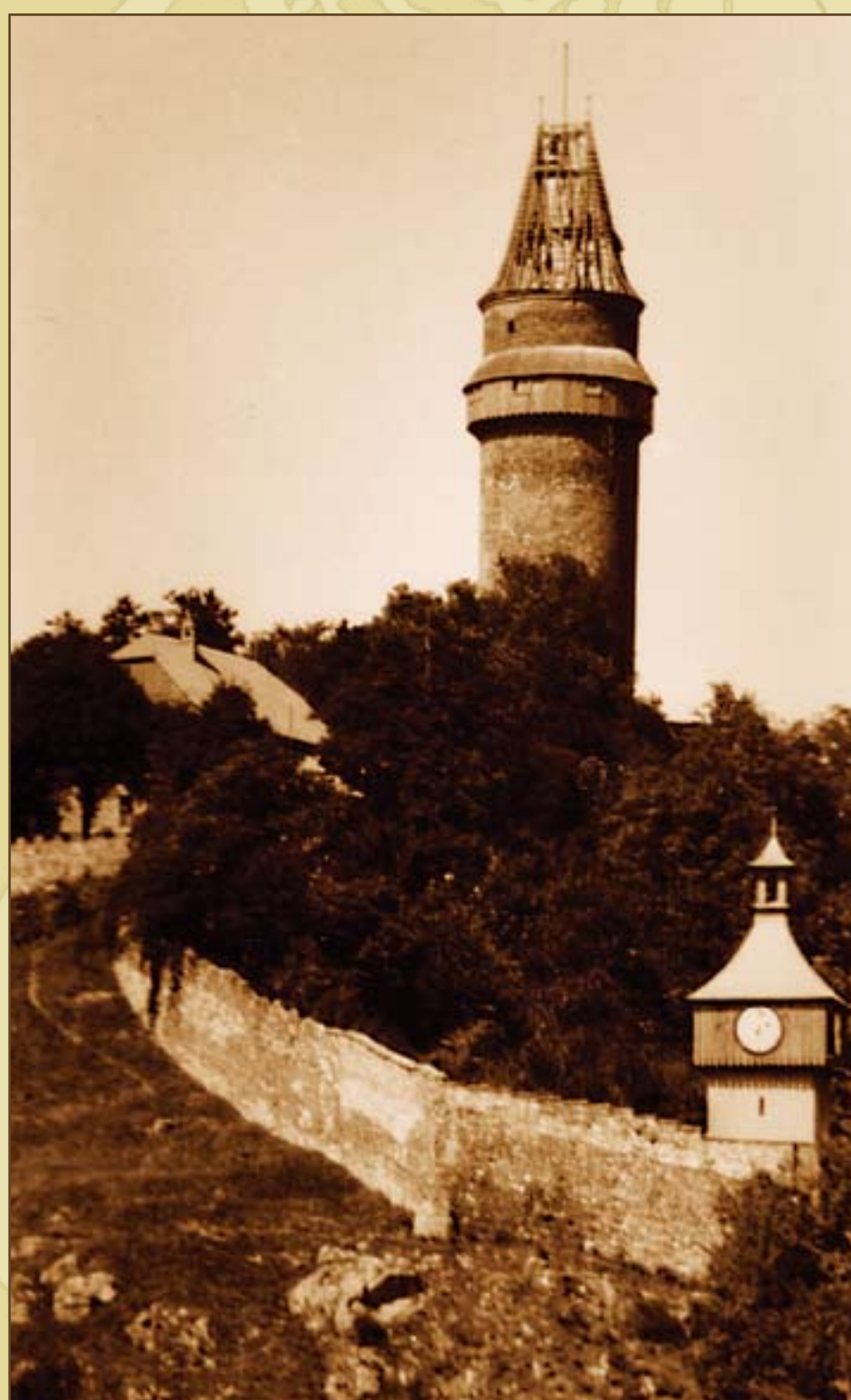

ŠTRAMBERK. Trúba s Rašínovou chatou.

Trúba – oprava střechy

TRÚBA – OPRAVA STŘECHY

Na snímku ze dne 19. července 1958 je vidět oprava Trúby, která probíhala od 7. července do 31. října.

Na vrcholu „kulatiny“ zazářila dne 14. srpna 1958 poprvé červená světla – to kvůli nadzvukovým letadlům při cvičení v noci. Do makovice Trúby byl vložen nový pamětní list.

Štramberk se připravoval na oslavy 600. výročí povýšení na město v roce 1959.

